

Zichtbaar
licht
(380-700 nm)

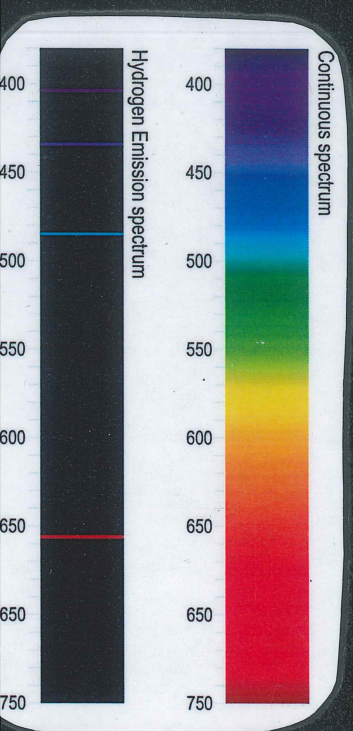

Dit is het licht dat we
kunnen zien met onze
ogen.

De ruinste telescoop

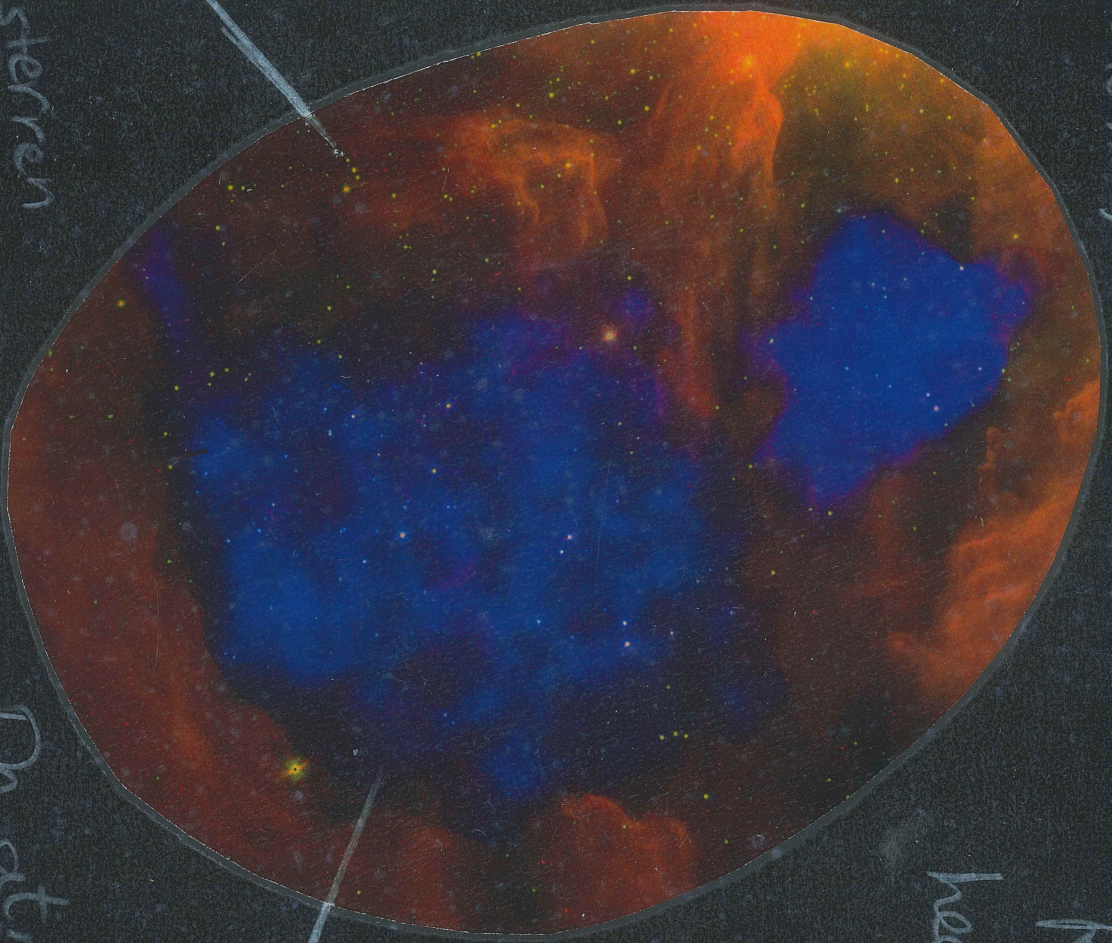
Hubble maakt al meer
dan 30 jaar lang foto's
met zichtbaar licht!

Verschillende materialen
hebben hun eigen kleur
vanwege hun spectrum

X-ray ~ Röntgenstrahlung

(0,1 - 10 nm)

Geel
is van
grote sterren

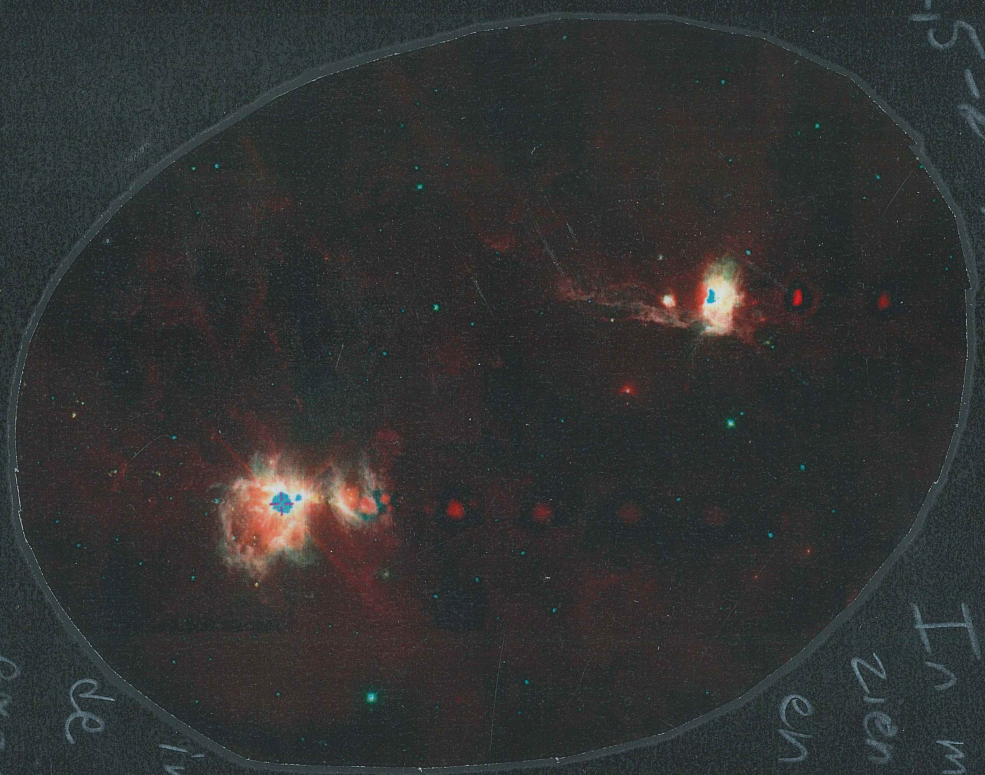
Blauw zijn
hete gas bellen,
gemaakt door
grote sterren.

Dit komt door supernova
of hele hete sterren.

Röntgenstrahlung komt van
heel heet gas (meer dan
1 miljoen graden!)

De atmosfeer van de aarde
beschermt onze tegen deze
Straling.

Midden (MIR)
(2-15-25 μm)

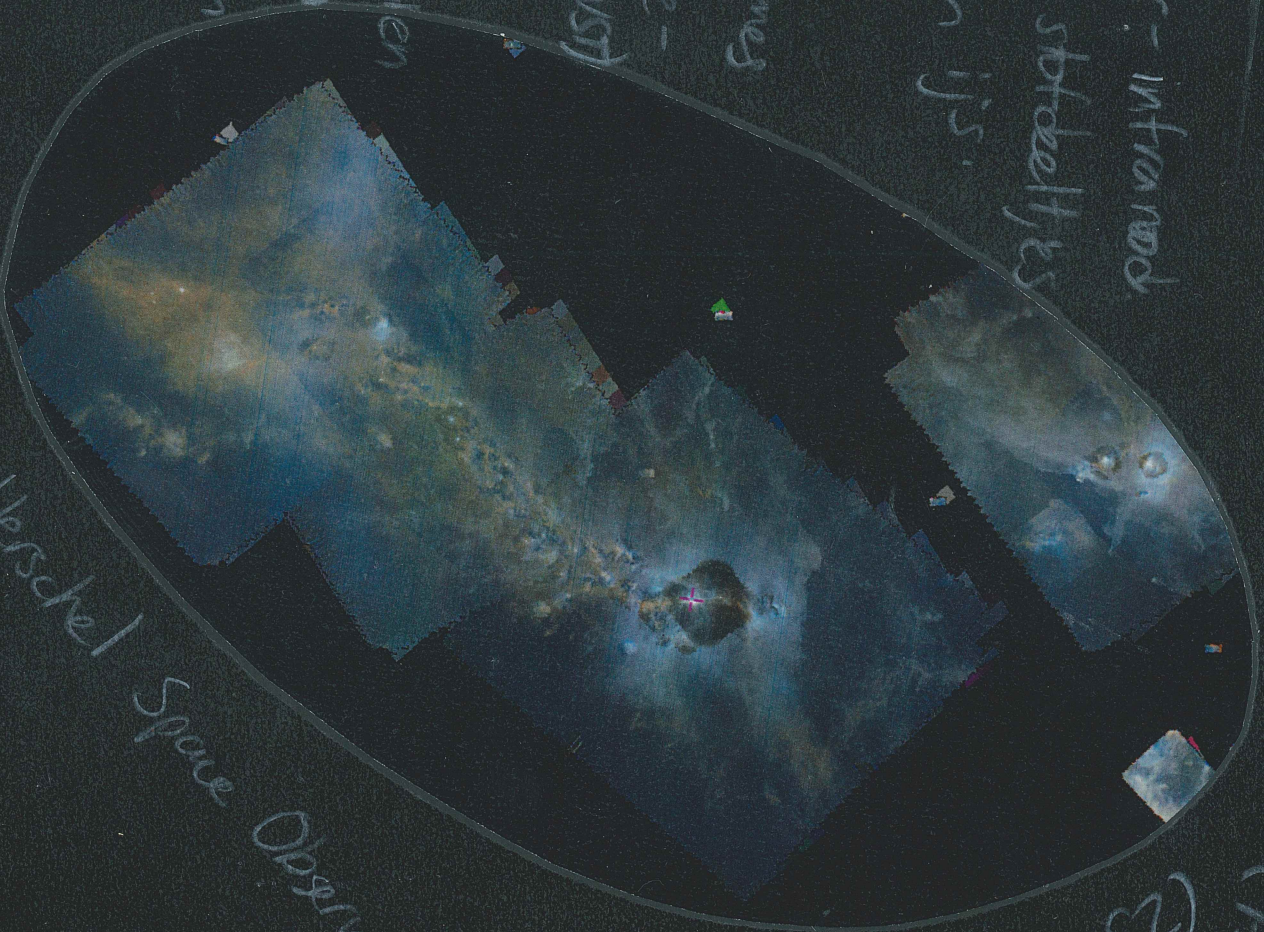

Infrarood

In midden- en ver- infrarood
zien we kleine steldeeltes
en ontdekken ik ijs.

Met de James
Webb ruimte-
telescoop (JWST)
Zullen we
nieuwe moleculen
in ijs zien en
de atmosfeer van
exoplaneten!

Verre (FIR)
(25-500 μm)

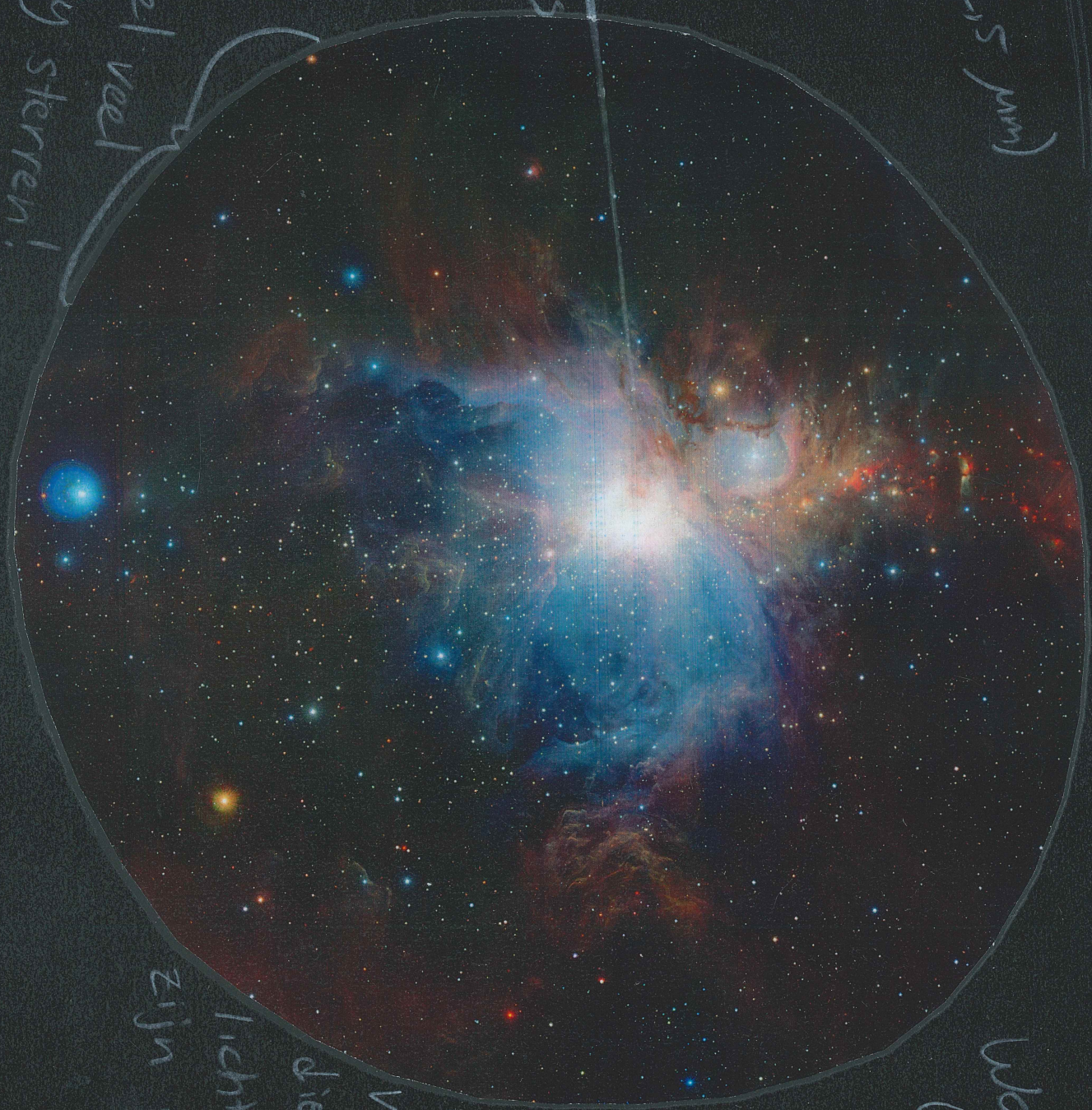
Herschel Space Observatory

Nabij - infrarood (NIR)

(0,8-2,5 μm)

Met NIR
Zien we
hete stofdeeltjes

Heel veel
baby sterren!

Warme dingen
(tot 1000 K)
schijnen in
infrarood licht

We zien hier
veel jonge sterren
die in zichtbaar
licht-gebied
zijn achter
stofwolken,

Sub-millimeter

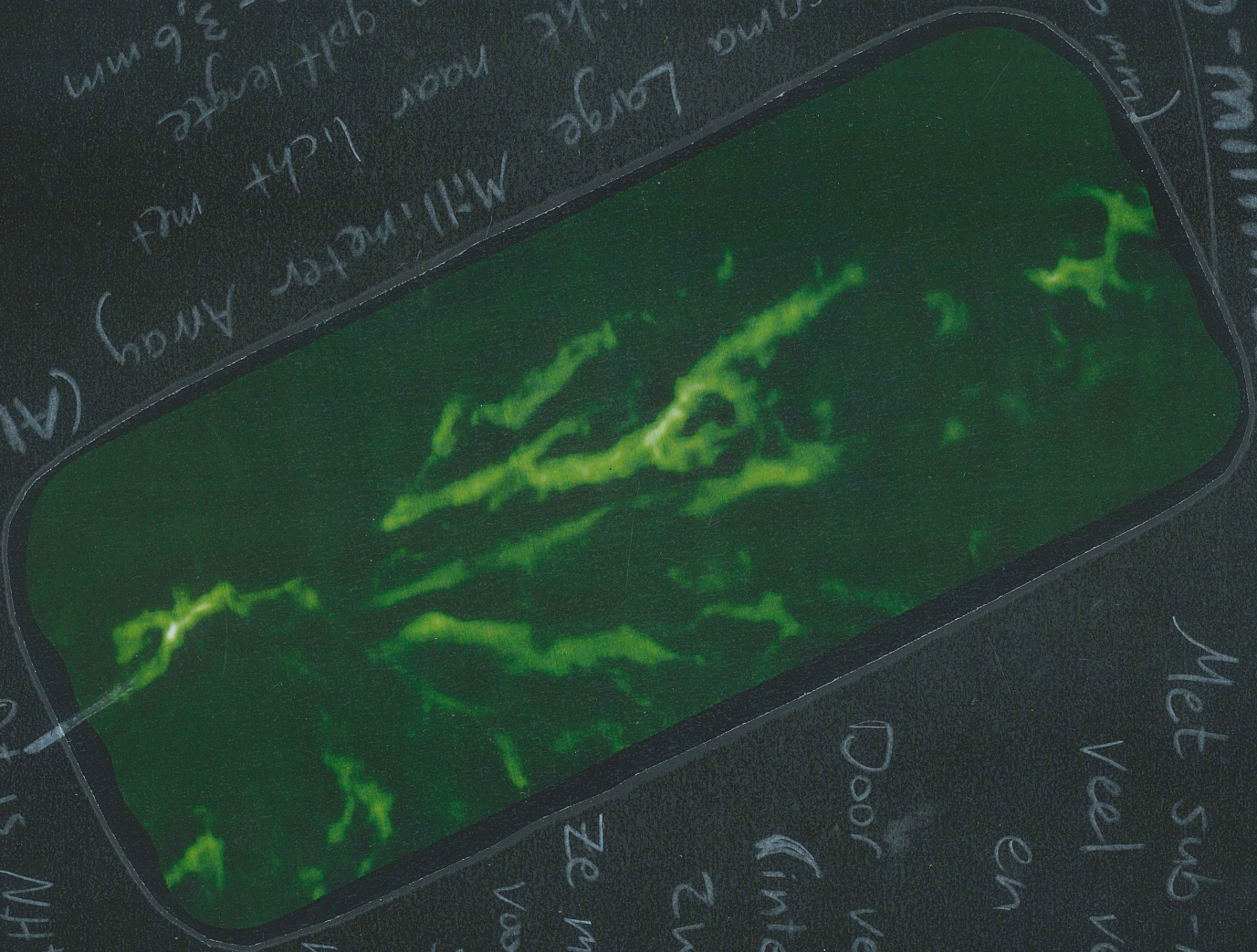
(0,5-6 mm)

Atacama

Large

Kijkt naar een golf lengte 0,5-3,6 mm

Millimeter Array (ALMA)

Dit is NH⁺ gas.

Dit zien we op plekken waar sterren ontstaan!

Met sub-mm golf lengten kunnen we veel verschillende gas moleculen en houd stof waar nemen.

Door veel radioschotel combineren (interferometrie) kunnen we zwakke objecten zien,

Ze maken plaatjes met een spectrum voor elke pixel, waar door sterrenkundigen kunnen zien waar verschillende moleculen zijn en hoe deze bewegen

Optical

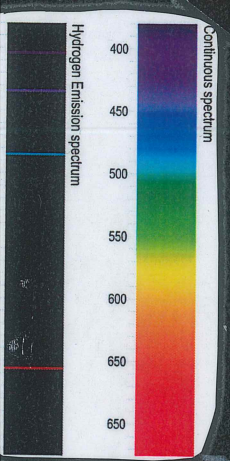
(380-700 nm)

This is the light that we see with our eyes.

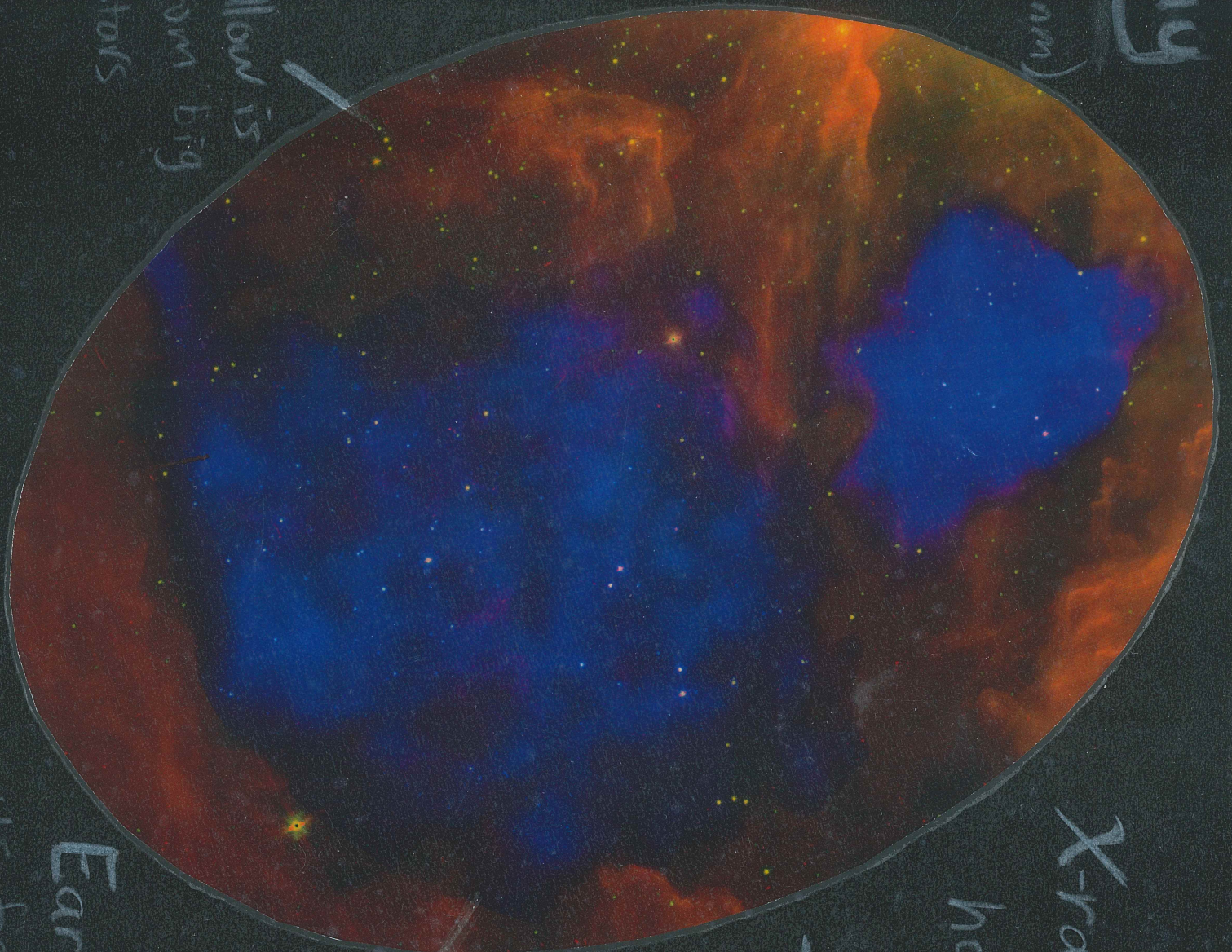
The Hubble Space Telescope has been taking beautiful pictures in the optical wavelengths for more than 30 years!

Different materials shine in different colors because of their spectrum.

X-ray

(0.1 - 10 nm)

yellow is
from big
stars

Blue is hot blown by
gas bubbles stars
very big stars

X-rays come from very
hot gas (more than million)

This can be from
super novae or
very big stars.

Earth's atmosphere protects

us from dangerous X-rays

Near Infrared
(MIR)

H α + dust
lights up
in MIR

Many
Many
Baby stars

(0.8-2.5 μm)

Infrared light
Shows warm
things (up
to 1000K)

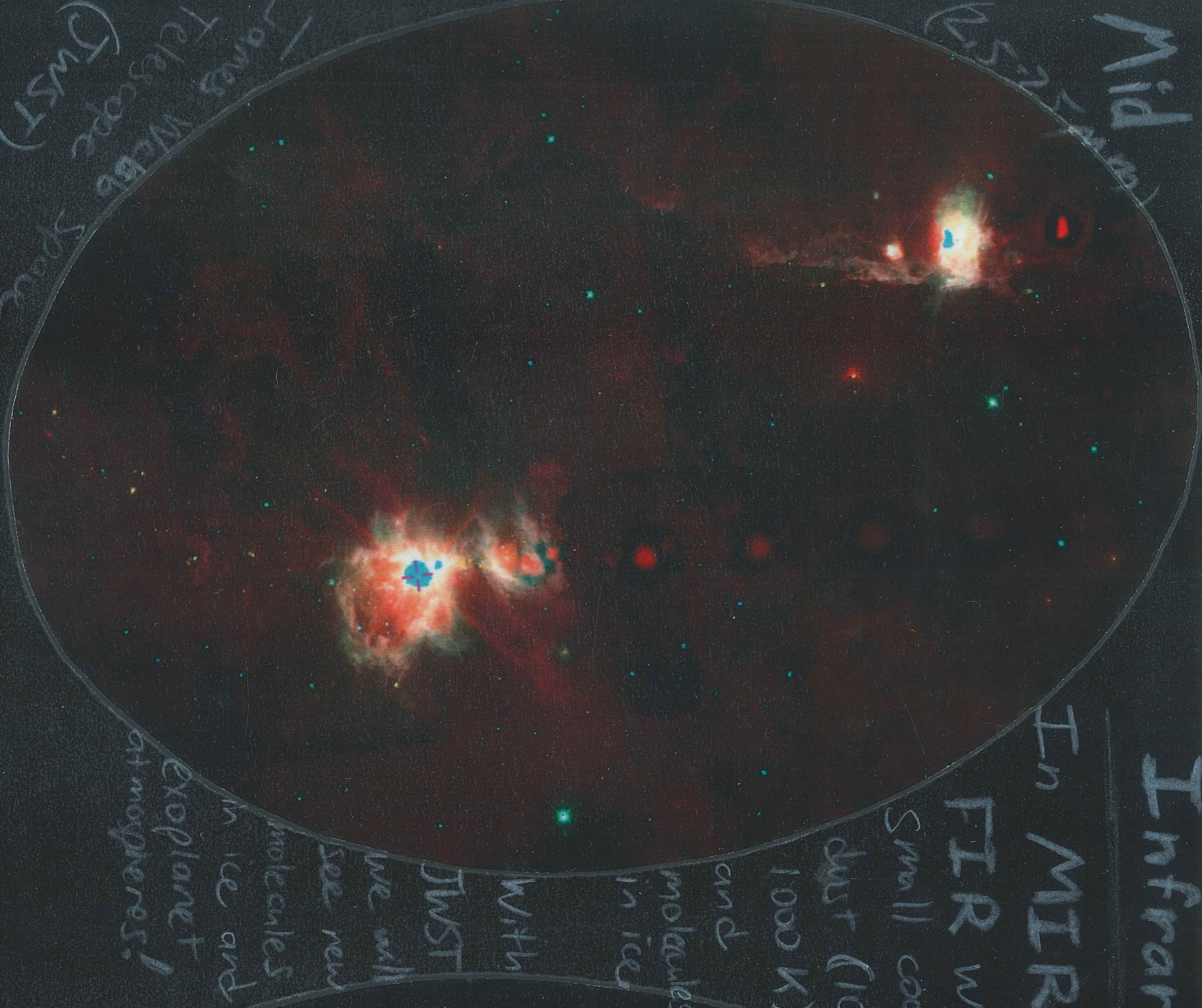
We see
Many of
the baby
stars that
are hidden by
dust in optical

Mid

(25-100 μm)

James Webb Space Telescope (JWST)

Infrared

In MIR and

FIR we see

Small cooler

dust (10-

1000 K)

and

molecules

in ice

With

JWST

we will see new

molecules

in ice and

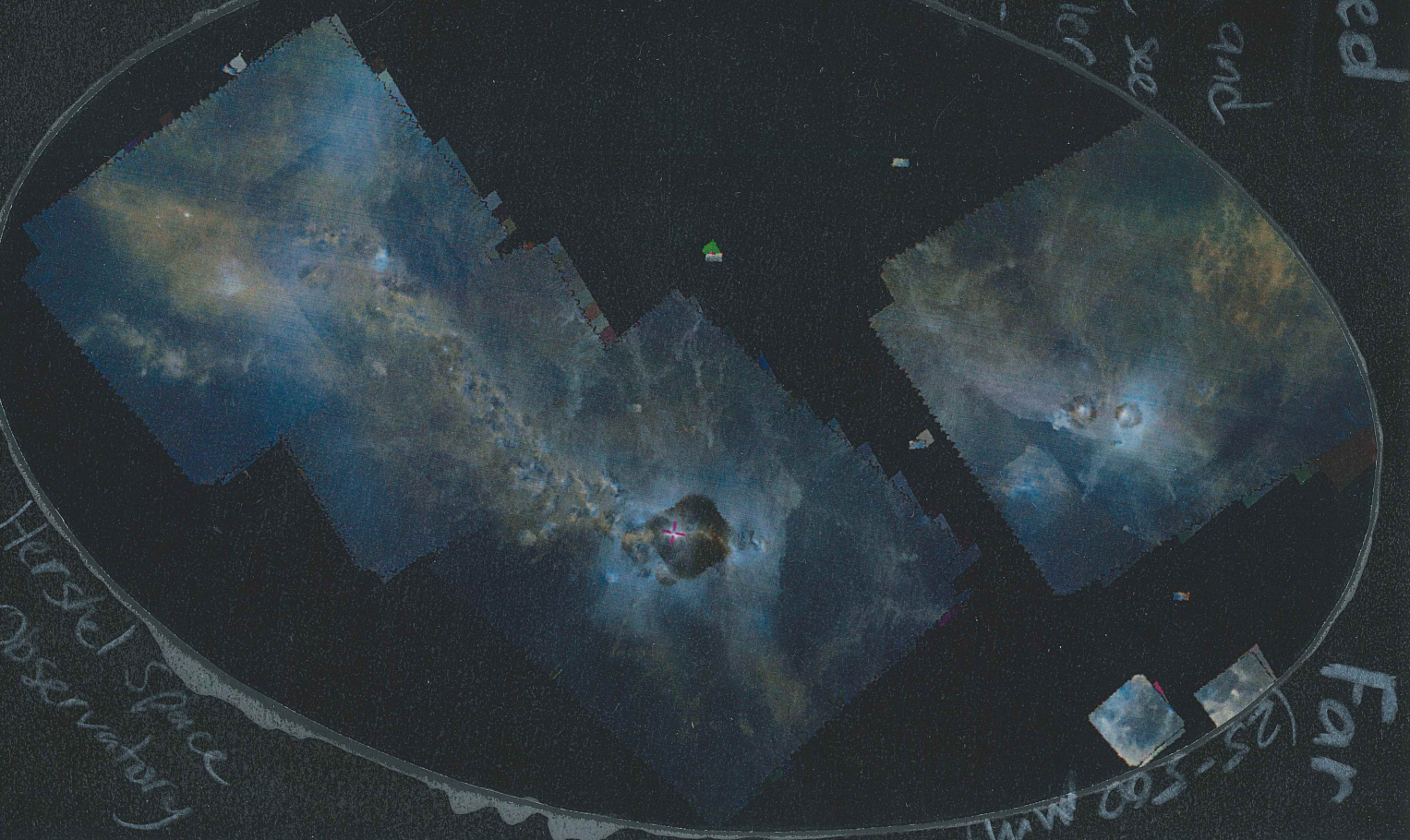
exoplanet

atmospheres!

Far

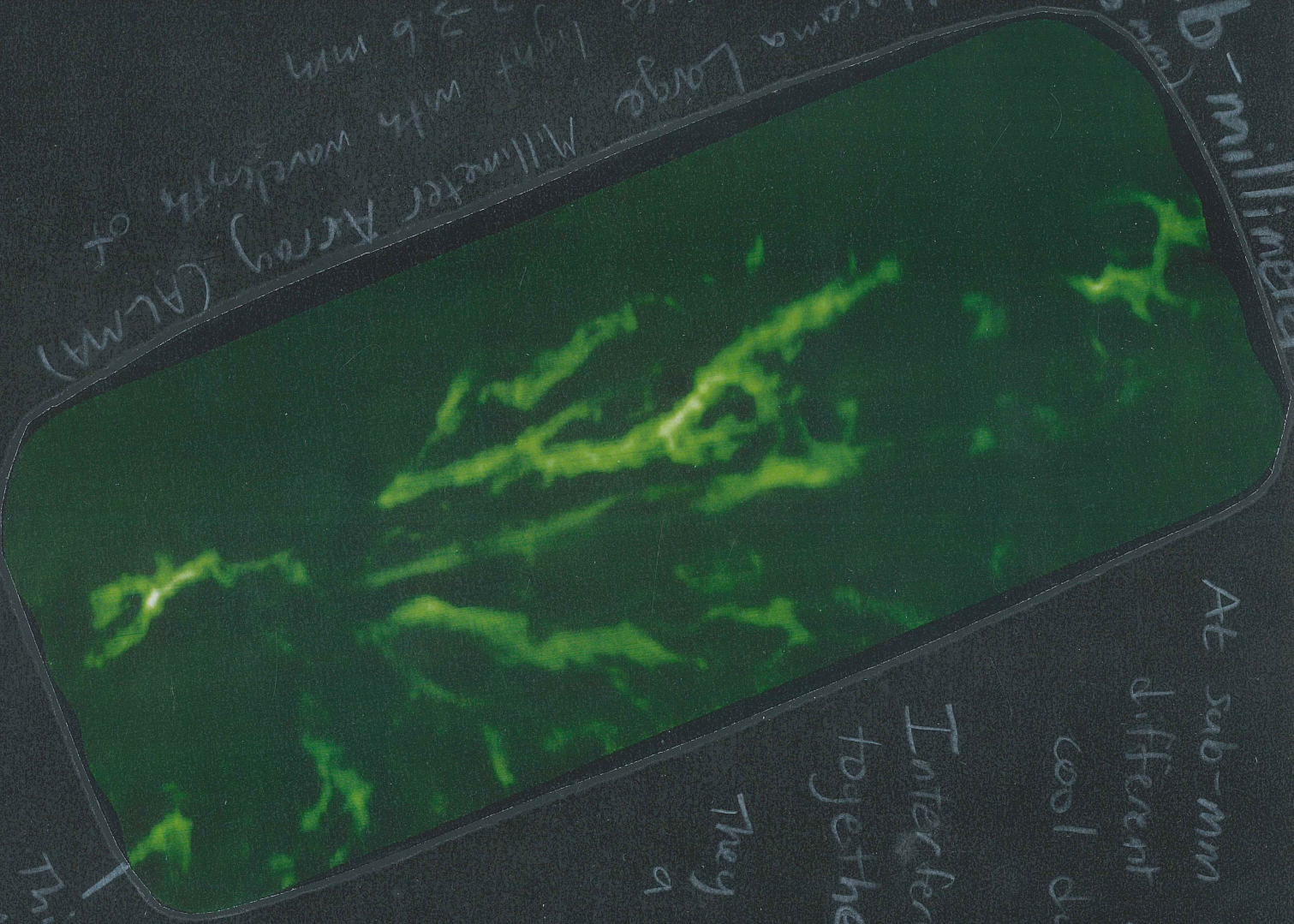
(25-500 μm)

Herschel Space Observatory

Sub-millimeter
95-6 mm

Atacama Large
sees light with wavelength of
0.3 to 6 mm
Millimeter Array (ALMA)

At sub-mm wavelengths we see lots of
different molecules in gas as well as
cool dust.

Interferometers are many dishes connected
together to see faint things.

They can give images that have
a spectrum in every pixel, so
scientists can see where
different chemicals are
and how they move!

This is

ALMA's gas & dust map of star-forming region